

Польскія ўланы супраць казацкай кавалерыі

Войскі Напалеона ішлі на Мір на ваенна-гістарычным фестывалі

Мястэчка Мір. 1812 год. Аб'яднаная палка вялікай напалеонаўскай арміі, пераследуючы ар'ергард расійскіх войскаў, намагаюцца захапіць замак і зламаць супраціўленне казакаў Платава... Трэці раз ваенна-гістарычны фестываль «Мір-1812» на два дні перанёс пасёлак больш чым на два стагоддзі назад. Па вуліцах ізноў зашпацыравалі дамы з сабачкамі і загрымела падковамі кавалерыя, замітусіліся ў вайсковым лагеры маркітанткі і выстраіліся на агляд начальства палкі пяхоты, гусараў ды шэвалезэраў...

Змаганне ў яблыневым садзе

Мастацкая фланкіроўка (валоданне шашкай), «гульні са зброяй» — разборка-зборка макетаў аўтаматаў — і дэманстрацыя ваеннай экіпіроўкі... Такія забаўкі прапаноўвалі глядачам у першы дзень фестывалю ўдзельнікі ВПЦ «Казацкі Спас» і Праваслаўнага брацтва Праабражэння Гасподняга Нясвіжскага благачыння. На іх тэматычных пляцоўках адразу пасля абеду і пачалося мерапрыемства.

Неўзабаве разгарэлася і бойка ў яблыневым садзе непадалёк ад Мірскага замка. Гістарычна гэтай падзеі не было, а баталіі праходзілі на гарадской вуліцы і па-за межамі мястэчка. Аднак дзеля стварэння відовішча для глядачоў рэканструктары здзейснілі імітацыю захопу замка. Напалеонаўскія войскі рушылі на цытадэль, і мірнае насельніцтва пачало хавацца за сценамі. Расійская кавалерыя мужна адбівала прыступ, з флангаў яе падтрымлівалі гарматы, а апошні рубяж абароны знаходзіўся на вале перад цытадэллю.

У пачатку XIX стагоддзя на замкі ўжо не нападлі з мэтай менавіта захопу. Цытадэлі разглядаліся хутчэй як стратэгічная крыніца вады і харчавання, што знаходзіліся ўнутры, аднак каб здабыць гэта, дастаткова было «аблажыць» тых, хто быў унутры, і ўзяць зморам.

— Мы маем на мэце азнаёміць глядачоў з тым, як магло ўсё адбыцца ў той час, і пастарацца пагрузіць гасцей у гісторыю падзей 1812-га, звязаных з напалеонаўскімі войнамі і імператарам Аляксандрам, раскажаць, якім чынам Мір звязаны з гэтым, — кажа Ігар ГРУЦО, фельдфебель Мінскага пяхотнага палка, галоўны каменатар рэканструкцыі. — Сёлета мы пастараліся, хай і апасродкавана, далучыць замак да асноўных падзей фестывалю.

Напад на замак доўжыўся з паўгадзіны. Захапіць цытадэль не ўдалося, і напалеонаўскія войскі адступілі да наступнага дня. Арганізатары падарылі глядачам прыемныя ўражанні. Тым больш што перад змаганнем усім прысутным расказалі пра гісторыю стварэння замка.

Маркітанткі і вівандзёркі

Пасля галоўнай падзеі першага дня рэканструктары і госці свята рушылі хто на шпацыр да возера каля замка ці гарадскую плошчу, а хто і несці службу: гатаваць вя-

чэру і наводзіць утульнасць у палывых умовах палатачнага стану воінаў.

Гэтымі справамі, у прыватнасці, займаліся маркітанткі.

— Рускай арміі выдаваўся сухі паёк, а вайскоўцы Напалеона атрымлівалі грошы, на якія і набывалі ежу ў харчэўнях. Калі яны прыйшлі ў Расію, іх, вядома, ніхто карміць не захацеў. Таму Напалеон выдаў указ аб выдачы патэнтаў гандляркам, якія будуць прывозіць ежу, піццё і абмундзіраванне для абслугоўвання яго арміі. Гэта былі ўжо не маладыя дзяўчаты, а жанчыны, якія мелі сродкі, каб набыць патрэбнае, — расказалі маркітанткі першага карабінскага палка вялікай арміі Напалеона, якія завіхаліся каля кастра. — У арміі існавалі цэлыя швейныя і харчовыя абозы, былі і вівандзёркі, якія выносілі на поле бою бочачкі з віном.

На вячэру воінам смажыліся куры і варыліся катлы бульбы — усё каб падмацавацца перад бітвай пад Мірам, рэканструкцыя якой адбылася на наступны дзень.

А тыя, у каго засталіся сілы, надвечоркам пацягнуліся ў дворык Мірскага замка, дзе калектыў казацкай песні і танца «Маме падабаецца» зладзіў канцэрт з запалам, шаблямі ды акрабатычнымі каленцамі.

Справа казакаў Платава

Пад такой назвай у гісторыі вядома бітва, якая адбылася пад Мірам у далёкім 1812-м і якую рэканструювалі на другі дзень фестывалю. Перад гэтым пяхота і кавалерыя прайшлі парадам ад Мірскага замка да гарадской плошчы і вярнуліся ў поле, дзе і адбылося галоўнае дзеянне. Нягледзячы на дождж, які то крыху пераціхаў, то прыпускаў так, што і з коней, і з воінаў, і з глядачоў ліліся ручаі, на ахвотных паўдзельнічаць у баі і паглядзець на яго недахопу не было.

Узброіўшыся парасонамі, госці і суправаджальнікі воінаў — абслуга і дваране — мясілі гразь разам з войскамі, каб трапіць на відовішча. Праўда, некаторыя з-за дажджу проста не змаглі надзець свае строі. Звычайна рэканструктары робяць іх самі за ўласныя грошы. Прычым экіпіравацца стараюцца максімальна набліжана да гістарычнай рэальнасці, а гэта толькі натуральныя тканіны і высокі кошт. У выпадку Веры і Паўла з Масквы, якія на фестывалі прадстаўлялі дваранства пачатку XIX стагоддзя, на камзол кавале-

ра з шоўку і шаўковага аксаміту нават пырскі не павінны трапіць, інакш строй сапсуецца.

— У першы дзень на камзол упала некалькі кропель, і мы ўжо спужаліся, што спатрэбіцца хімчыстка, а тут такі лівень. Строй можна было б адразу выкінуць, — кажа Вера. — Некалі такія рэчы не мылі, а насілі, пакуль яны не пачыналі страчваць выгляд, пасля чаго дарылі слугам. Гэтану камзолу ўжо больш за дзесяць гадоў, і нават тады ён каштаваў каля 10 тысяч расійскімі (на нашы гро-

паў, але і ад сапраўдных выбухаў бомбаў ад закладзенай на месцы сечы піратэхнікі. Дым сцяліўся па ўсім полі, так што часам не было відаць, дзе і хто сядзіць у засадзе і хто на каго нясецца ў сечы. І ўсё гэта пад несупынным дажджом.

Каштоўнасць самой бітвы ў тым, што больш за 200 гадоў таму менавіта тут імператарская расійская армія, якая адступала пад націскам ворага, паверыла, што і напалеонаўскія войскі можна біць, бо той раз французскія сюзерэны прайгралі, войскі атамана Платава, якому на той момант было ўжо 59 гадоў, выйшлі з акружэння, а войскі Баграціёна атрымалі перадышку.

Венцер і каруселька

У пачатку бою на правым флангу размясціліся расійская артылерыя і гусары. На левым флангу паказаліся французскія кавалерысты. На полі былі заўважаны нават святары. Гістарычна вядома, што хоць яны не змагліся са зброяй у руках, аднак часам становіліся перад войскам з крыжам і натхнялі на бой. Казакі адправіліся на разведку, каб даведацца, што адбываецца на подступах да Міра.

— Платаў атрымаў перамогу дзякуючы таму, што выкарыстаў прыём, які быў распаўсюджаны ў качавых народаў і называўся венцер. Гэта прыстасаванне для лоўлі рыбы — конусападобная кашолка, сплечаная з вярбы, куды рыба можа заплыць, аднак выплыць адтуль ужо не, — каментуе бітву пад Мірам Ігар Груцо. — Такі ж план вырашыў рэалізаваць на практыцы атаман. Частка войскаў схавалася паабапал дарогі

шы цяпер гэта больш як 300 рублёў. — Аўт.). Увогуле, мужчынскі строй звычайна больш дарагі, чым убор дам, бо яго даводзілася падганяць дакладна па фігуры, а жанчынам прасцей было ўціснуцца ў сукенку, надзеўшы карсет. Воінская ж амуніцыя абыходзіцца яшчэ даражэй.

Дарэчы, большасць клубаў, якія займаюцца эпохай напалеонаўскіх войнаў, любяць рэканструюваць менавіта французаў і польскія легіёны, нягледзячы на кошт убранны.

— Пэўна, за цікавейшую эстэтыку ў іх амуніцыі, — мяркуе **Вадзім КАРПОВІЧ з 19-га ўланскага навагрудскага палка Вялікага Княства Літоўскага французскай арміі.** — Аднак кавалерыя рускай імператарскай арміі за два апошнія гады вельмі вырасла, і суаднесенне сіл французаў і расіян унутры краіны і на полі бою выраўнялася.

На полі арганізатары сёлета ўзвялі макет гарадзішча, якое напалеонаўскія войскі пастараліся захапіць. Ад дажджу зброя страляла не так часта, як было запланавана, аднак гэта з лішкам кампенсавалася: паветра страсалася не толькі ад гарматных зал-

на вёску Пясочная, а сам Платаў адступіў яшчэ далей. Дывізіённы генерал напалеонаўскай арміі Аляксандр Ражнецкі паверыў, што казакі адступаюць, і пачаў пераследаванне. Як толькі яго войскі ўцягнуліся ў венцер, казакі з засады абрынуліся на яго кавалерыю з фланга і тылу.

Тым часам высланыя на разведку казакі сутыкнуліся з уланамі, якія ехалі ім насустрач, і пачалася першая сутычка. Затым кавалерыя саступіла месца для бойкі лёгкай кавалерыі Напалеона супраць гусараў рускай арміі. Усё гэта суправаджалася стрэламі гармат.

Французы выпусцілі лёгкую пяхоту, якая дзейнічала рассыпным строем па два чалавекі ў пары. Наперарэз ім высунуліся рускія егеры. Варожыя бакі перастрэльваліся праз балота...

— Самы страшны артылерыйскі агонь супраць пяхоты — карцеччу, да 20 чыгунных шароў дыяметра да двух сантыметраў, — працягвае раскажэ фельдфебель. — А ўзімку, калі зямля замярзае, самае страшнае — ядры, бо яны адбіваюцца рыкашэтам ад зямлі і скачучы, як плоскія каменчыкі па вадзе, збіваючы праціўніка.

У сумятні бою французы набліжаюцца да вёскі-гарадзішча, якую рускія войскі перастаюць кантраляваць, бо ўцягнуліся ў бойку. Польскія ўланы пайшлі ў атаку каруселькай (гэта калі кавалерыя абступала пехацінцаў і кружыла вакол іх) — на карэ рускіх пехацінцаў, якія спіна да спіны абараняюцца, выстаўшы наперад зброю са штыкамі...

Далей войскі ўжо проста раз'юшыліся, і сутычкі ды страляніна з выбухамі сталі амаль несупыннымі. Як і кожны раз, рэканструктарам спатрэбіўся яшчэ нейкі час, каб усваядоць, што бітва скончылася і час разыходзіцца да наступнага года.

Тыя, каму не хапіла адрэналіну, адправіліся на «Мірскія Шэرمىцы-2019» — II Міжнародныя спаборніцтвы па валоданні шашкай, каб паглядзець, як адным махам шаблі рассякаюцца пластыкавыя бутэлькі з вады.

У фестывалі сёлета ўдзельнічаў 21 ваенна-гістарычны клуб з Расіі і Беларусі. Прыгожую гістарычную карцінку стваралі 340 рэканструктараў і каля сотні коней.

Ірына СІДАРОК, фота аўтара.

